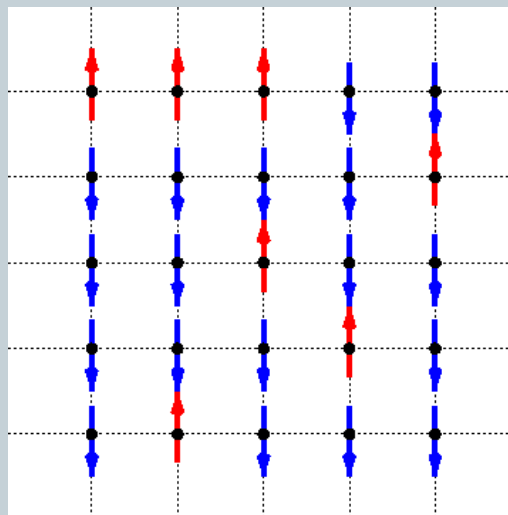

Wykład 5

SYMULACJE MONTE CARLO W STAŁEJ
TEMPERATURZE. ALGORYTM METROPOLISA.
MODEL ISINGA

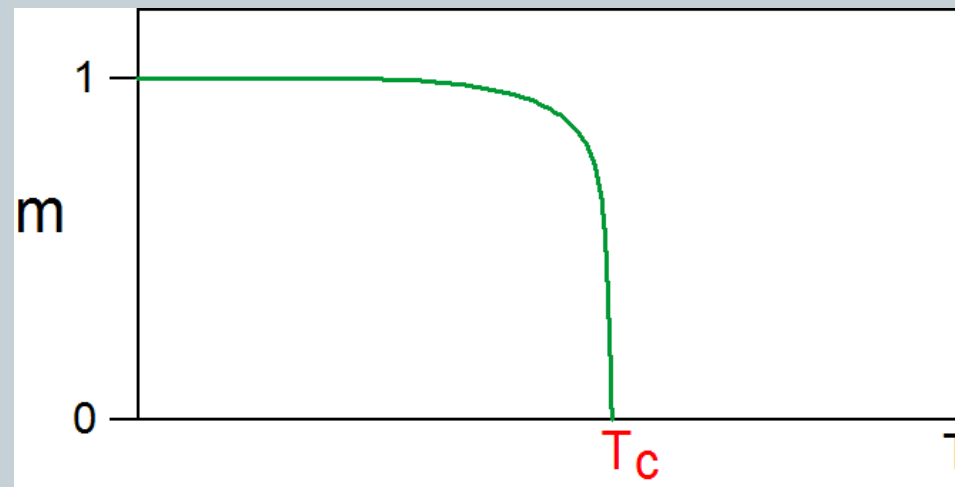
Model Isinga

Model Isinga jest prostym modelem ferromagnetyka o spinie $1/2$, w którym spiny rozmieszczone w węzłach sieci oddziałują między sobą i z zewnętrznym polem magnetycznym H .

W ferromagnetyku pojawia się spontaniczne namagnesowanie w niskich temperaturach. Powyżej pewnej charakterystycznej temperatury T_c namagnesowanie znika.

W temperaturze T_c zachodzi przejście fazowe między fazą ferromagnetyczną ($T < T_c$), a fazą paramagnetyczną ($T > T_c$).

Model Isinga

W d-wymiarowym modelu Isinga spiny s_i rozmieszczone są w węzłach sieci o rozmiarze liniowym L . Liczba węzłów $N=L^d$. Każdy spin może przyjmować wartość $+1$ lub -1 .

Hamiltonian

$$\mathcal{H} = -J \sum_{\langle i, j \rangle} s_i s_j - \mu H \sum_i s_i$$

Sumowanie w pierwszym składniku ograniczone jest do najbliższych sąsiadów, J jest całką wymiany, a μ momentem magnetycznym spinu.

Model Isinga

Energia wewnętrzna

$$U = \langle \mathcal{H} \rangle_T$$

gdzie

$$\langle A \rangle_T = Z^{-1} \sum_{s_1=\pm 1, s_2=\pm 1, \dots} A(s_1, s_2, \dots) \exp\left(-\frac{\mathcal{H}(s_1, s_2, \dots)}{k_B T}\right)$$

$$Z = \sum_{s_1=\pm 1, s_2=\pm 1, \dots} \exp\left(-\frac{\mathcal{H}(s_1, s_2, \dots)}{k_B T}\right)$$

Model Isinga

Namagnesowanie $M(T)$, na spin m

$$M(T) = \sum_{i=1}^N \langle S_i \rangle_T, \quad m = \frac{M}{N}$$

Ciepło właściwe na spin

$$C_V = \frac{1}{N} \frac{dU}{dT} = \frac{\langle \mathcal{H}^2 \rangle - \langle \mathcal{H} \rangle^2}{Nk_B T^2}$$

Podatność magnetyczna

$$\chi = \frac{N}{k_B T} \begin{cases} \langle m^2 \rangle - \langle |m| \rangle^2 & T < T_c \\ \langle m^2 \rangle - \langle m \rangle^2 & T > T_c \end{cases}$$

Model Isinga

Własności krytyczne

W pobliżu temperatury przejścia fazowego T_c obserwuje się zachowanie krytyczne wielkości takich wielkości jak

Ciepło właściwe $M(T) \approx (T - T_c)^\beta$

Podatność magnetyczna $\chi(T) \approx |T - T_c|^{-\gamma}$

Długość korelacji $\xi(T) \approx |T - T_c|^{-\nu}$

gdzie β , γ i ν są wykładnikami krytycznymi

Długość korelacji jest nieskończona w punkcie krytycznym !

Algorytm Metropolisa

W obliczaniu średnich w stałej temperaturze – w zespole kanonicznym, konfiguracji spinów $s_1, s_2, \dots, s_N$ odpowiada prawdopodobieństwo

$$P(s_1, s_2, \dots) = Z^{-1} \exp\left(-\frac{\mathcal{H}(s_1, s_2, \dots)}{k_B T}\right)$$

Gdybyśmy z takim rozkładem wybrali konfiguracje spinowe $\mathcal{K}_1, \mathcal{K}_2, \dots, \mathcal{K}_n$ to moglibyśmy oszacować średnią dowolnej wielkości A w temperaturze T następująco

$$\langle A \rangle_T \approx \bar{A} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n A(\mathcal{K}_i)$$

Problem generowania konfiguracji spinowych z rozkładem P rozwiązuje algorytm Metropolisa

Algorytm Metropolisa

Algorytm Metropolisa wykorzystuje koncepcję łańcucha Markowa, w którym w dyskretnym kroku czasowym układ przechodzi ze stanu $\bar{X}_i$ do stanu $\bar{X}_j$ z prawdopodobieństwem W_{ij} . Przejście do nowego stanu nie zależy od przeszłości.

Jeśli zadamy w chwili początkowej $t=0$ rozkład na przestrzeni stanów

$$R_i^{(0)} \equiv R^{(0)}(\bar{X}_i)$$

to rozkład ten w chwili $t=k$ zmieni się następująco

$$R_j^{(k)} = \sum_i R_i^{(k-1)} W_{ij} \qquad \mathbf{R}^{(k)} = \mathbf{R}^{(0)} \mathbf{W}^k$$

Warunkiem na istnienie jedynego rozkładu stacjonarnego $\mathbf{R} = \mathbf{R}\mathbf{W}$ jest ergodyczność łańcucha Markowa - łańcuch z nieprzywiedlną macierzą przejścia, którego stany są stanami powracającymi, aperiodycznymi i o skończonym czasie powrotu.

Algorytm Metropolisa

Konstrukcja macierzy przejścia **W**

Jaka powinna być macierz **W** aby rozkładem stacjonarnym był rozkład

$$P(s_1, s_2, \dots) = Z^{-1} \exp\left(-\frac{\mathcal{H}(s_1, s_2, \dots)}{k_B T}\right)$$

Z warunku równowagi szczegółowej na stacjonarność rozkładu

$$P(\bar{X}_i)W_{ij} = P(\bar{X}_j)W_{ji}$$

otrzymujemy

Algorytm Metropolisa

$$W_{ij} = \Gamma_{ij} \min\left(1, \frac{P(\bar{X}_j)}{P(\bar{X}_i)}\right)$$

gdzie Γ_{ij} jest prawdopodobieństwem wyboru stanu j zwykle „bliskiego”, stanowi i ,
a drugi czynnik - grający rolę prawdopodobieństwa akceptacji, można zapisać w postaci

$$\min\left(1, \frac{P(\bar{X}_j)}{P(\bar{X}_i)}\right) = \min\left(1, e^{-\frac{\Delta E}{k_B T}}\right), \quad \Delta E = \mathcal{H}(\bar{X}_j) - \mathcal{H}(\bar{X}_i)$$

Algorytm Metropolisa

Algorytm.

1. Zadać stan początkowy X_0 w chwili $i=0$.
2. Wygenerować testowy stan X_t z rozkładu $\Gamma_{i,t}$.
3. Obliczyć $\Delta E = \mathcal{H}(X_t) - \mathcal{H}(X_i)$
4. Jeśli $\Delta E \leq 0$ lub $\text{random}() < \exp(-\Delta E / kT)$
to $X_{i+1} = X_t$, a w przeciwnym razie $X_{i+1} = X_i$.
5. $i++$; go to 2.

Algorytm Metropolisa

Zastosowanie do układu spinów .

Bieżąca konfiguracja spinów $\mathcal{K}_b = (s_1, s_2, \dots, s_N)$ o energii E_b ,

Nową konfigurację wybierzemy spośród tych różniących się tylko jednym spinem :

- poprzez wylosowanie numeru spinu , przyjmijmy p
- i zamianę $S_p \rightarrow -S_p$.

Otrzymamy zatem konfigurację $\mathcal{K}_n = (s_1, s_2, \dots, -s_p, \dots, s_N)$ o energii E_n

Akceptacja nowej konfiguracji zależy od różnicy energii $\Delta E = E_n - E_b$.

Jeśli $\Delta E \leq 0$ to akceptujemy $\mathcal{K}_n$

W przeciwnym razie ($\Delta E > 0$) akceptacja zachodzi z prawdopodobieństwem $\exp(-\Delta E / kT)$

Algorytm Metropolisa

Zastosowanie do układu spinów ΔE nie wymaga obliczania energii nowej konfiguracji, gdyż przewrócenie jednego spinu w węźle p , $S_p \rightarrow -S_p$, powoduje zmianę oddziaływania tego spinu z jego najbliższymi sąsiadami.

$$\Delta E = 2JS_p \left(\sum_{\text{po sąsiadach } p} S_j \right)$$

Przykład kodu obliczającego zmianę energii przy przewróceniu spinu w węźle (i,j) sieci kwadratowej z uwzględnieniem periodycznych warunków brzegowych

```
const int L=128, Lm1=L-1;
```

```
int DE( int i, int j)
```

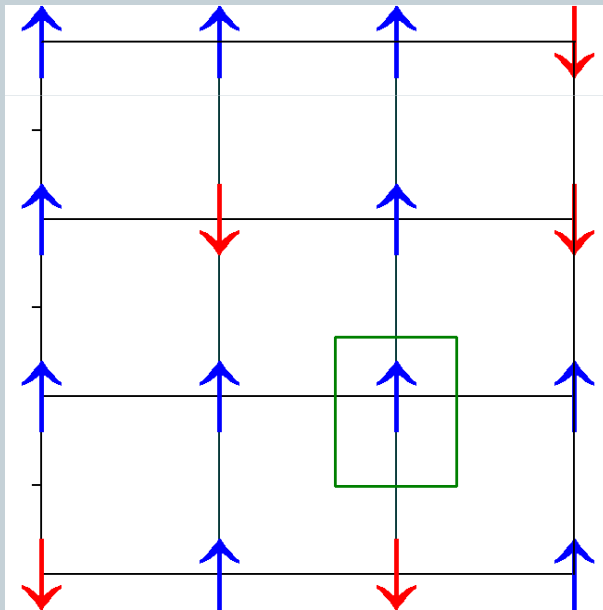
```
{int tym= S[i][(j+1)%L] + S[i][(j+Lm1)%L] + S[(i+Lm1)%L][j] + S[(i+1)%L][j];  
return( 2*tym *S[i][j]);}
```

Algorytm Metropolisa

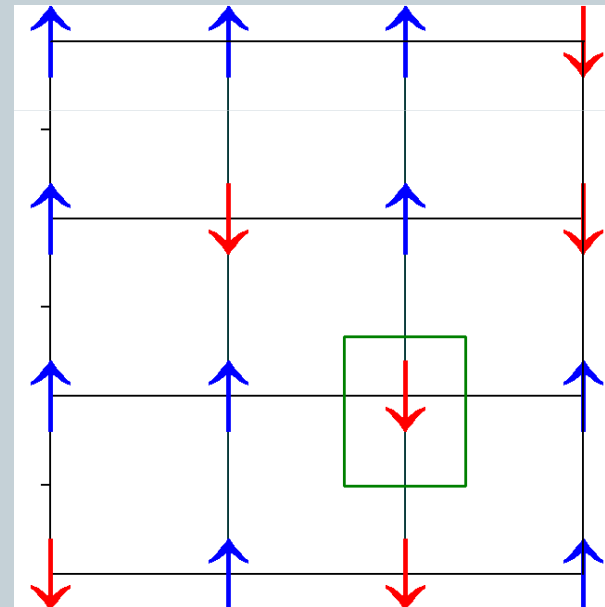

Przewrócenie jednego spinu – losowo wybranego

Bieżąca konfiguracja

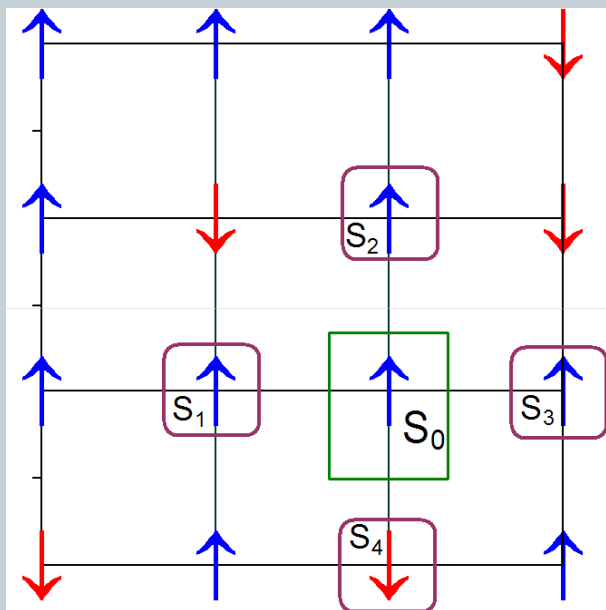
Testowana konfiguracja

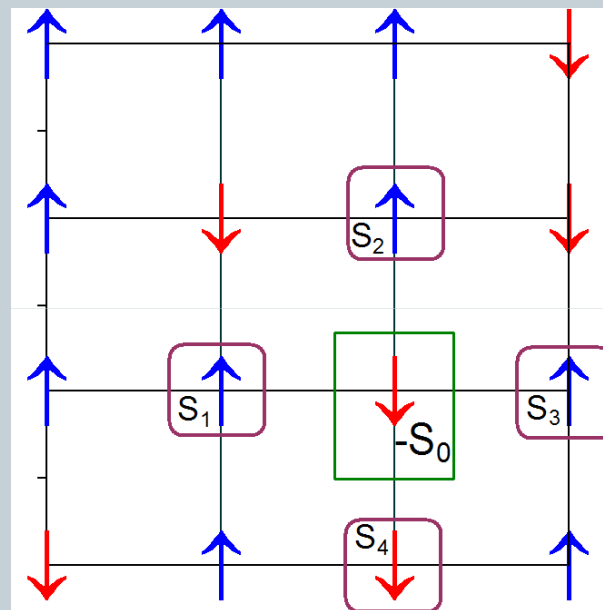
Algorytm Metropolisa

Zmiana energii

$$E_b = -JS_0(S_1 + S_2 + S_3 + S_4)$$

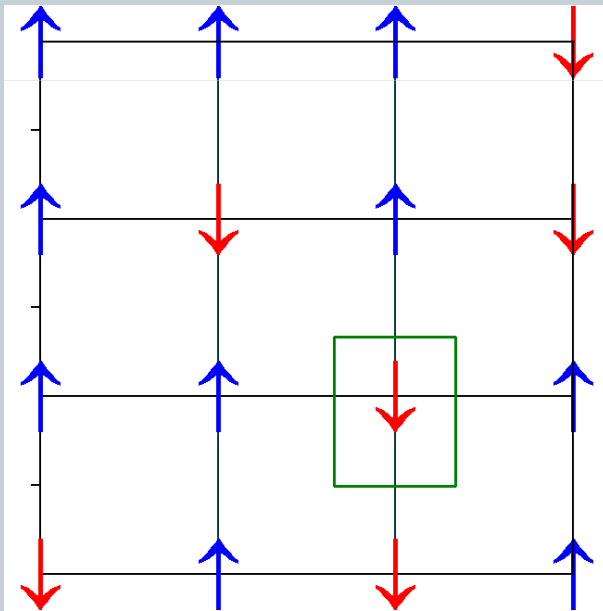
$$E_t = JS_0(S_1 + S_2 + S_3 + S_4)$$

$$\Delta E = E_t - E_b = 2JS_0(S_1 + S_2 + S_3 + S_4)$$

Algorytm Metropolisa

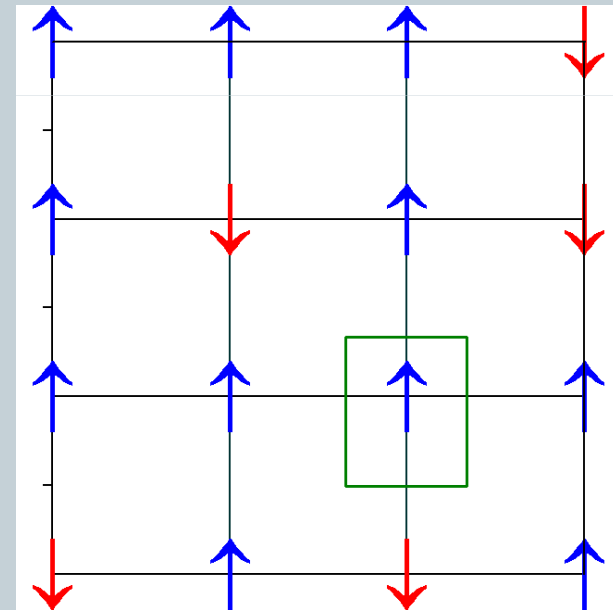
Akceptacja

Jeśli $\Delta E \leq 0$ lub
 $\text{rng}() < \exp(-\Delta E/kT)$

Brak akceptacji

$\Delta E > 0$ i
 $\text{rng}() > \exp(-\Delta E/kT)$

Algorytm Metropolisa

Symulacja Monte Carlo korzystająca z algorytmu Metropolisa składa się z 3 etapów

1. Inicjalizacji układu w chwili $t=0$.
2. Termalizacji w czasie $t=\tau_R$.
3. Pomiarów od chwili τ_R co odstęp czasowy $\delta\tau$.

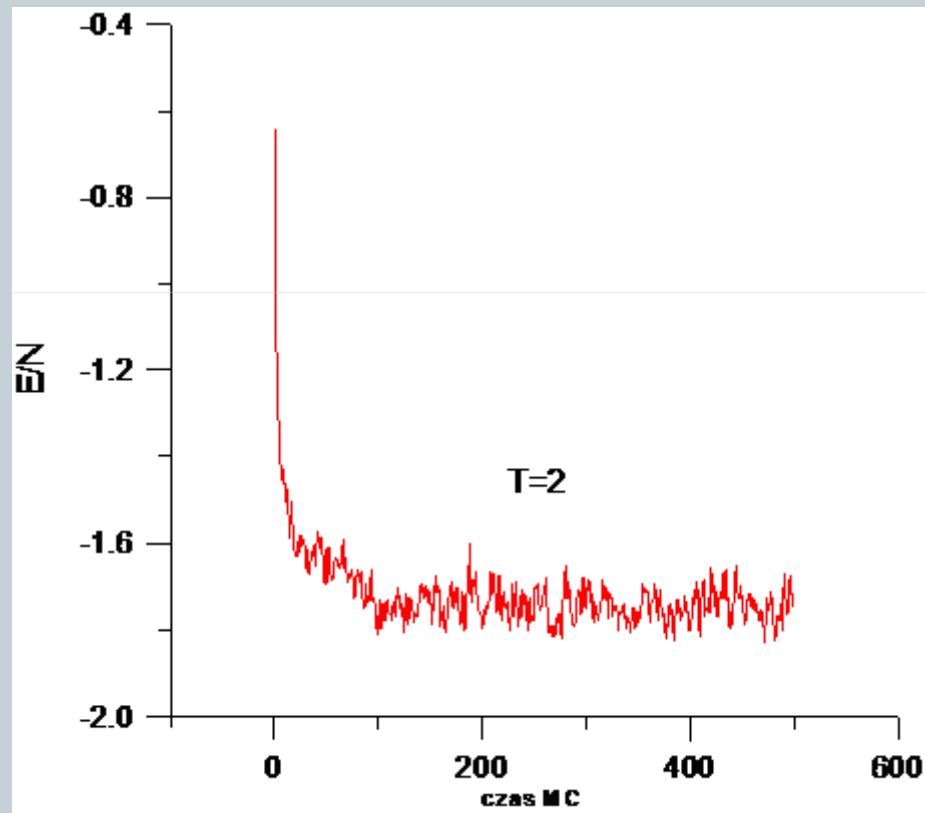
Czas t mierzony jest w krok MC.

1 krok MC w modelu Isinga z N spinami odpowiada testowaniu kolejnych N konfiguracji spinowych.

Algorytm Metropolisa

Termalizacja

Algorytm Metropolisa

Pomiary interesującej nas wielkości A polegają na obliczeniu średniej arytmetycznej

$$\langle A \rangle_T = \frac{1}{n} \sum_{i=0}^{n-1} A_i$$

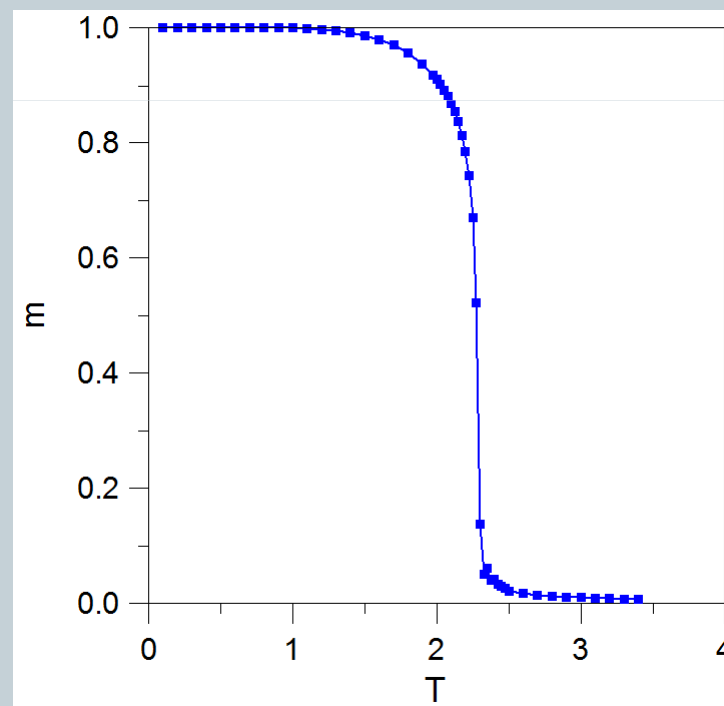
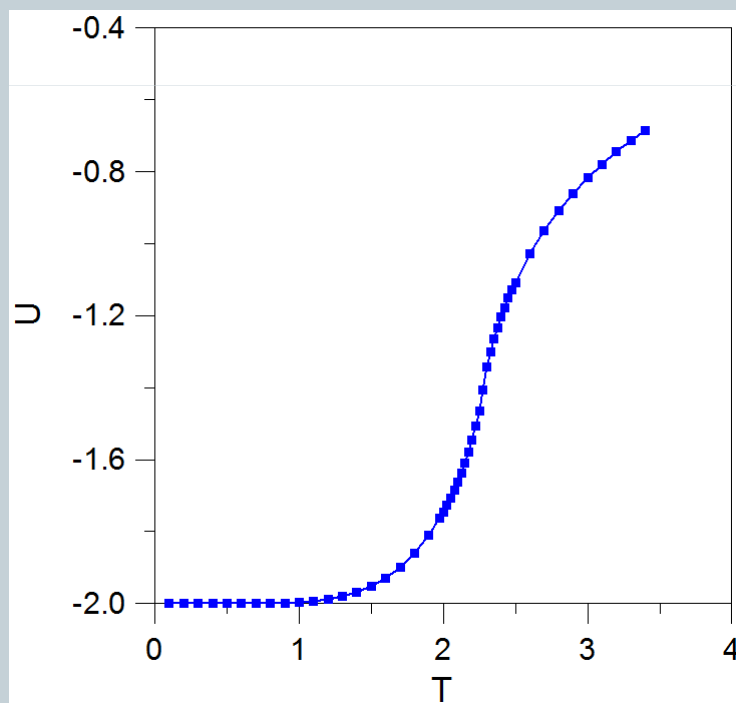
gdzie A_i jest wartością A obliczoną na konfiguracji $\mathcal{K}_i$ w chwili $t = \tau_R + i^* \delta\tau$

Konieczność uwzględnienia odstępu czasowego $\delta\tau$ w pomiarach wynika z faktu, iż kolejne konfiguracje w łańcuchu Markowa są silnie skorelowane.

Model Isinga – wyniki symulacji

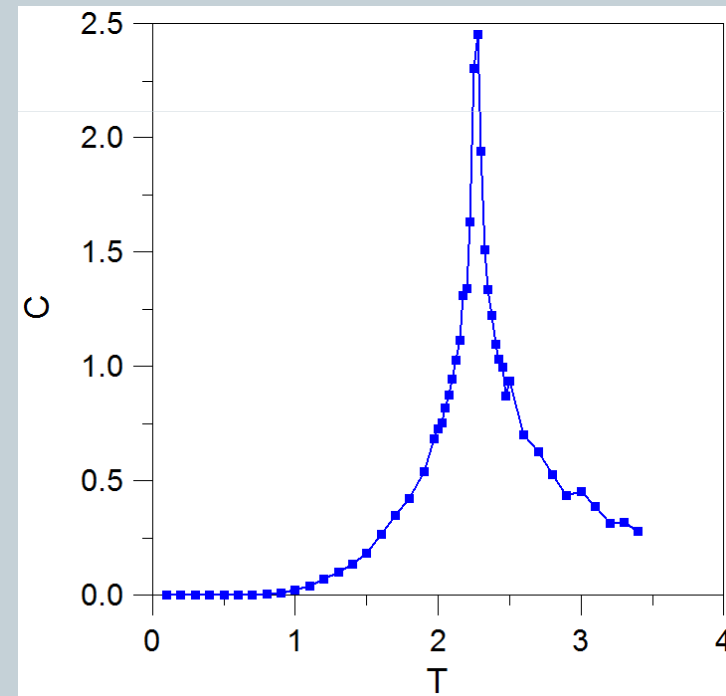
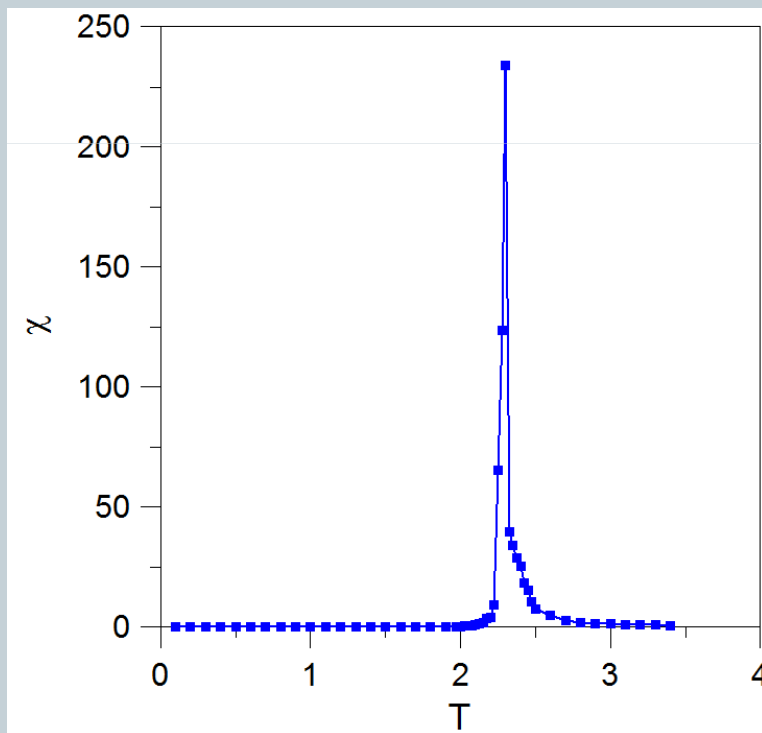
Zastosujemy teraz algorytm Metropolis'a do zbadania zależności temperaturowych energii wewnętrznej U , namagnesowania m , podatności magnetycznej χ i ciepła właściwego C w dwuwymiarowym modelu Isinga na sieci kwadratowej o $L=256$.

Model Isinga – wyniki symulacji

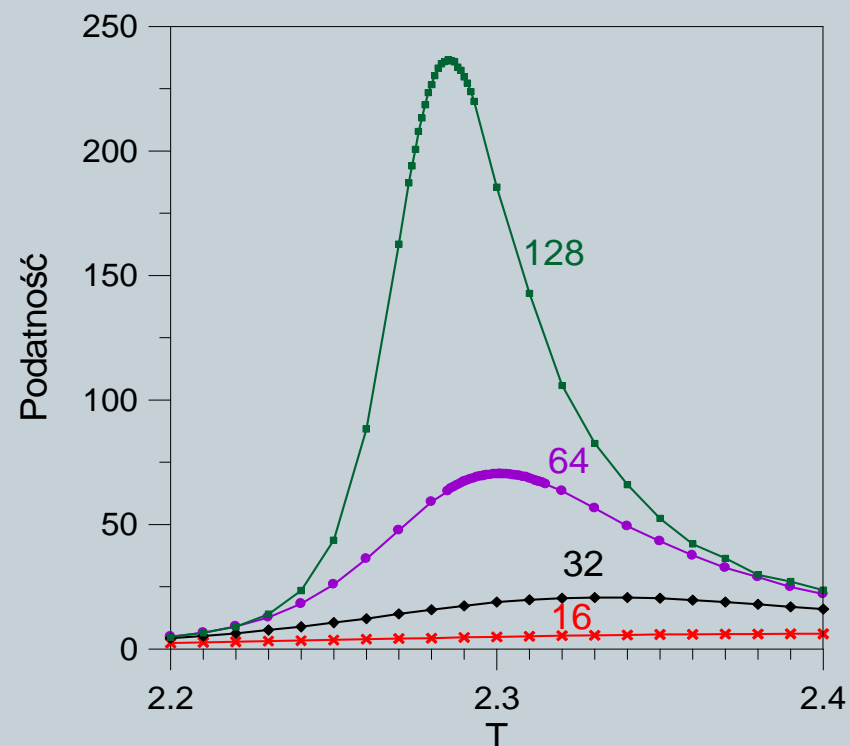
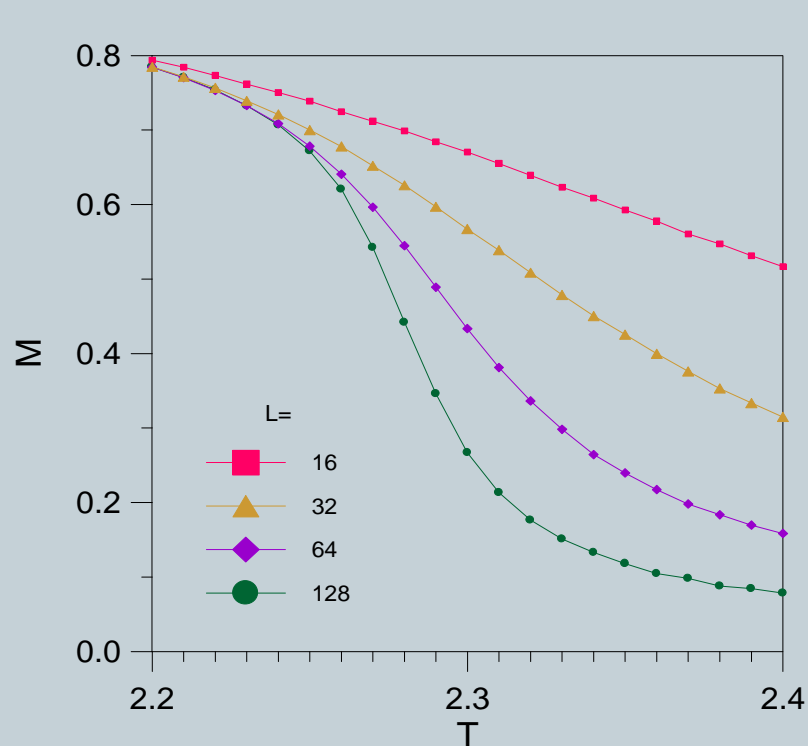
Podatność i ciepło właściwe w skończonym mają maksima w pobliżu T_c nieskończonego układu (pobliżu $T_c \approx 2.269$)

Model Isinga – wyniki symulacji

Wyniki symulacji skończonym układzie zależą w pobliżu T_c od o rozmiaru liniowego L ponieważ długość korelacji ξ jest większa od L

Model Isinga – wyniki symulacji

Ważną rolę w wyznaczeniu punktu krytycznego T_c gra kumulanta Bindera

$$K_4 = 1 - \frac{\langle m^4 \rangle}{3\langle m^2 \rangle^2}$$

Wielkość ta powyżej T_c dąży do zera – fluktuacje namagnesowania są gaussowskie, a w niskich temperaturach osiąga wartość $2/3$.

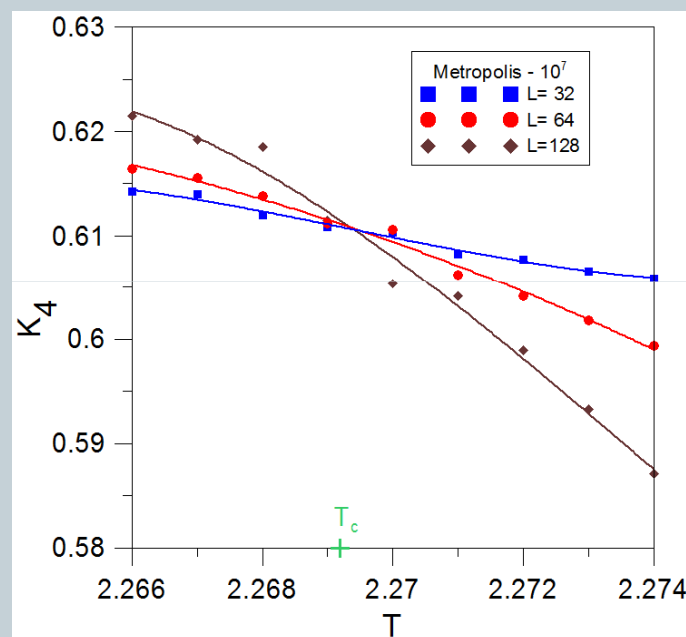
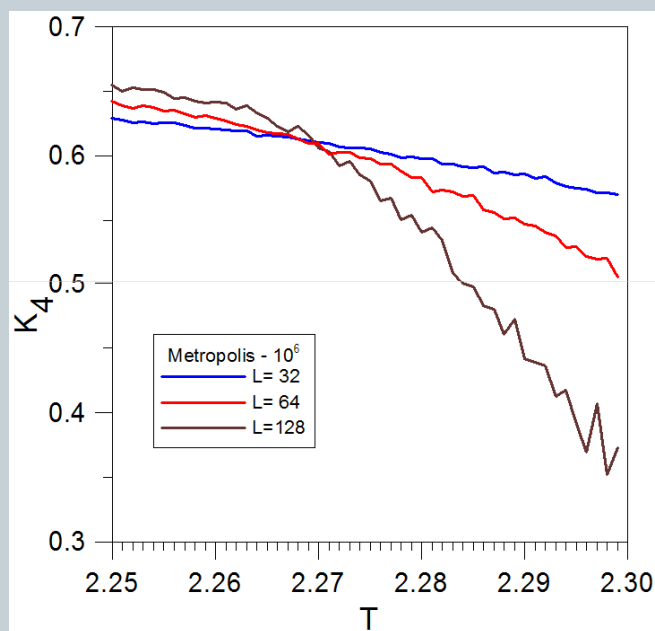
Binder pokazał, że K_4 skończonego układu o rozmiarze L osiąga uniwersalną wartość K_4^* w $T=T_c$

$$K_4(T = T_c, L) = K_4^*$$

Model Isinga – wyniki symulacji

Kumulanty Bindera w pobliżu T_c dla 3 rozmiarów $L=32, 64$ i 128

Widoczne duże błędy statystyczne dla $L=128$ to efekt spowolnienia krytycznego – wada algorytmu Metropolis. Do wyznaczenia T_c stosuje się algorytmy klastrowe (np. algorytm Wolfa) lub metodę Wanga-Landaua – wolną od spowolnienia krytycznego.

Model Isinga – wyniki symulacji

Wyznaczenie T_c z przecięcia się kumulant Bindera obliczonych metodą Wanga-Landaua.

